

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum gratia differata virtute infusa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

num infundit aliquas formas, seu qualitates super naturales, secundum quas suauiter & prompte ab ipso moueantur ad bonum aeternum consequendum.

Et sic donum gratiae qualitas quadam est. Ad primum ergo dicendum, quod gratia secundum quod est qualitas, dicitur agere in animam non per modum causae efficientis, sed per modum causae formalis, sicut albedo facit album, & iustitia iustum.

Ad secundum dicendum, quod omnis substantia, vel est ipsa natura rei, cuius est substantia, vel est pars naturae, secundum quem modum materia, uel forma substantia dicitur. Et quia gratia est supra naturam humanam, non potest esse quod sit substantia, aut forma substantialis: sed est forma accidentalis ipsius aeternae. Idem quod substantialiter est in Deo, accidentaliter fit in anima participante diuinam bonitatem, ut de scientia patet. Secundum hoc ergo, quia anima imperfecte participat diuinam bonitatem, ipsa participatio diuinam bonitatis, quae est gratia, imperfectiori modo habet esse in anima, quam anima in seipsa substantia est tam nobilior, quam natura animae in quantum est expressio, vel participatio diuinae bonitatis, non autem quantum ad modum essendi.

Ad tertium dicendum, quod sicut dicit Boetius, accidentis esse est in esse. Unde omne accidens non dicitur ens quasi ipsum esse habeat, sed quia eo aliquid est: unde & magis dicitur esse entis, quam ens, ut dicitur in 7. Metaph. * Et quia eius est fieri, uel corrumpi, cuius est esse: ideo proprie loquendo nullum accidens neque sit, neque corrumpitur, sed dicitur fieri, uel corrumpi secundum quod subiectum in seipso, uel definit esse in actu secundum illud accidens. Et secundum hoc etiam gratia dicitur creari ex eo, quod homines secundum ipsam creantur: in nouo esse constituantur ex nihilo: non ex meritis, sicut illud ad Eph. 2. Creati in Christo Iesu in operibus bonis.

Super Questionem 110. Articulus tertium.

ARTICULVS III.

Utrum gratia sit idem quod uirtus.

In articulo tertio, a eiusdem questionem, dubium occurrit ex secundo in secundo sententiarum distinctione, 27. & contra rationem litterae, & contra conclusionem. Soluuntur quidem rationes illas, quae ponuntur in calce corporis articuli. Sicut lumen naturale rationis &c. & dicitur quod similitudo salutaris in hoc, quod sicut uirtutes acquiruntur perfectantur in ordine ad lumen quod est prudentia, & illa ad lumen intellectus agentis: ita infusa in ordine ad lumen charitatis, & illa ad finem supernaturalem. Arguitur etiam contra eam, quia sequeretur, quod fides non posset manere informis: quia non posset perferri deficiente lumine in ordine, ad quod perficeretur sicut nec uirtus acquiratur

tem gratia principaliter est in mente, neque iterum est in secunda specie, quae est potentia, uel impotentia naturalis: quia gratia est supra naturam, & non se habent ad bonum & malum, sicut potentia naturalis, ergo relinquitur, quod sit in prima specie, quae est habitus, uel dispositio. Habitus autem mentis sunt uirtutes, quia etiam ipsa scientia quodammodo est uirtus, ut supra dictum est. * ergo gratia est idem quod uirtus.

SED CONTRA. Si gratia est uirtus, maxime uideretur, quod sit aliqua trium theologiarum uirtutum: sed gratia non est fides, uel spes, quia haec possunt esse sine gratia gratum faciente neque etiam charitas, quia gratia praeparat charitatem, ut Augustinus dicit in libro de praedestinatione sanctorum. * ergo gratia non est uirtus.

RESPON. Dicendum, quod quidam posuerunt idem esse gratiam & uirtutem secundum essentiam, sed differre solum secundum rationem, ut gratia dicatur, secundum quod facit hominem Deo gratum, uel secundum quod gratis datur: uirtus autem secundum quod perficit ad bene operandum. Et hoc uideretur sensisse Magister in 2. sententiae dist. 26. * Sed si quis recte consideret rationem uirtutis, hoc stare non potest, quia ut Philosophus dicit in 7. Physico. * uirtus est quadam dispositio perfecti, dico autem perfectum, quod est dispositum secundum naturam. Ex quo patet, quod uirtus uniuersumque rei dicitur in ordine ad aliquam naturam praerentem, quando scilicet unumquodque sic est dispositum, secundum quod congruit suae naturae. Manifestum est autem, quod uirtutes acquisite per actus humanos, de quibus supra dictum est, * sunt dispositiones, quibus homo conuenienter disponitur in ordine ad naturam, qua homo est. Uirtutes autem infusae disponunt hominem altiori modo, & ad altiorem finem: unde etiam oportet, quod in ordine ad aliquam altiore naturam, hoc est, in ordine ad naturam diuinam participatam, quae dicitur lumen gratiae, sicut quod dicitur 1. Pet. 1. Maxima, & priosa nobis promissa donauit, ut per hoc efficiamini diuinae consortes naturae: & sicut in acceptione huiusmodi naturae dicimur regenerari in filios Dei. Sicut igitur lumen naturale rationis est aliquid praeter uirtutes acquisite, quae dicuntur in ordine

potest manere uirtus, non manente habitu, dine eius naturali ad illud quod respicit.

¶ Contra conclusionem triplex motus affert. Primo, quia quaecumque excellentia attribuitur gratiae, attribuitur charitati, & e contra: ergo gratia, & charitas sunt idem. Assumptum patet tripliciter. Primo in hoc, quod utraque diuiditur formaliter aequaliter inter filios regni, & perditionis. Secundo in hoc, quod utraque est forma uirtutum, & non potest esse informis. Tertio in hoc, quod utraque coniungitur ultimo fini perfecta coniunctione, qualis potest esse in uia. Secundo, quia si ponantur distincte, altera superflua. Probatur, quia reliqua sufficit. Tertio, quia eodem habitu quo Spiritus sanctus inhabitat animam, uoluntas inclinatur in suum actum meritorium, & e contra: non sic autem est de habitu fidei, & spei, per eorum imperfectionem.

¶ Ad obiectionem contra rationem, facile dicitur, quod solutio ipsa se accusat: nam lumen naturale non respondere facit lumen supernaturale, sicut prudentia charitatem. Unde similitudo licet sit in hoc, quod sicut lumen naturale est quoddam praesuppositum principium, & origo uirtutum in nobis naturaliter praesistentium: ita in esse supernaturali oportet ponere lumen supernaturale, principium, & originem omnium infusarum uirtutum.

¶ Et uide, quod haec similitudinem author post probatam conclusionem inducit ex ratione uirtutis, ut ostenderet, quod natura illa praesupposita esset, & natura, & lumen, ad quod perficerent uirtutes ut ad naturam. Et lumen, sicut in acquisitione uirtutum inuenitur, sicut in littera inducitur.

¶ Ad argumentum autem contra ipsam rationem dicitur, quod fides informis

q. 56. arti. 4. de q. 57. artic. 2.

Cap. 2. & in lib. de honore peteneran. tit. c. 14. no. remote 2. princ. lo. 7.

lib. 3. se. dist. 26. D. 677. Tex. 17. & 18. com. 2.

nor

non est uirtus simpliciter, sed secundum quid, ut inferius in se- cunda secunda patet. Et propterea conceditur, quod non manet lumine gratie, fides non remanet in esse uirtutis simpliciter.

¶ Ad primum eorum, que contra conclusionem obijciuntur, dicitur quod licet multe excellentie sint communes gratie, & charitati propter earum connexionem, non tamen eis conueniunt eodem modo: quia gratia ut primus radicit, charitati ut fructui illius. Et rursum aliqua excellentia est gratie, que non conuenit charitati, scilicet primum principium formale esse supernaturalis. Falsum quoque est, quod dicitur inter filios regni, & perditionis que formaliter conueniat utriusque, nam gratia facit filium Dei formaliter, charitas autem operative. Illa enim est principium essendi in natura diuina participata: ista est principium operandi secundum naturam diuinam participatam. Et similiter diuersimode utraque est forma uirtutum, & coniungit fini ultimo, que charitas ut proximum operandi principium, illa ut primum.

¶ Et ex hoc patet responsio ad secundum, quod neutra superflua, & altera sine reliqua non sufficit. oportet enim & primum, & proximum principium habere naturam, & potentiam, lumen, & uirtutes. ¶ Et per idem soluitur tertium motuum. Nam licet habitus quo spiritus inhabitat animam, inclinet uoluntatem ad merendum ut prima radix meriti, non tamen exequitur hoc per seipsum immediate, sed mediante habitu charitatis, quo formaliter uoluntas inclinatur, gratia autem radicaliter tantum.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus nominat fidem per dilectionem operantem, gratiam: quia actus fidei per dilectionem operantis, est primus actus, in quo gratia gratum faciens manifestatur.

¶ Ad secundum dicendum, quod bonum positum in definitione uirtutis dicitur secundum conuenientiam ad aliquam naturam preexistentem uel essentialem, uel participatam: sic autem bonum non attribuitur gratie, sed sicut radici bonitatis in homine, ut dictum est.

¶ Ad tertium dicendum, quod gratia reducitur ad primam speciem qualitatis. Nec tamen est idem quod uirtus, sed habitudo quedam, que preponitur uirtutibus infusis, sicut earum principium, & radix.

ARTICULVS IIII.

¶ *Utrum gratia sit in essentia anime sicut in subiecto, an in aliqua potentiarum.*

¶ Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod gratia non sit in essentia anime sicut in subiecto, sed in aliqua potentiarum. Dicit enim Augustinus in Hyposticō, quod gratia comparatur ad uoluntatem, sicut ad libere arbitrium, sicut sessor ad equum: sed uoluntas, siue liberum arbitrium est potentia quedam, ut in primo dictum est. Ergo gratia est in potentia anime sicut in subiecto.

¶ 2° Preterea. Ex gratia incipiunt merita hominis, ut Augustinus dicit; sed meritum consistit in actu, qui ex aliqua potentia procedit, ergo uidetur, quod gratia sit perfectio alicuius potentie anime.

¶ 3° Preterea. Si essentia anime sit proprium subiectum gratie, oportet quod anima, in quantum habet essentiam, sit capax gratie: sed hoc est falsum,

¶ Et primo, Gratia est idem quod gloria, ut patet per se: ergo est in eodem subiecto in quo est beatitudo, est in essentia.

¶ Secundo, Gratia perficit animam solum in ordine ad naturam actum, scilicet meritum, ergo non potest

quia sic sequeretur quod omnis anima esset gratia capax. non ergo essentia anime est proprium subiectum gratie.

¶ 4° Preterea. Essentia anime est prior potentie eius: prius autem potest intelligi sine posteriori, ergo sequitur quod gratia possit intelligi in anima nulla parte, uel potentia anime intellecta, scilicet neque uoluntate, neque intellectu, neque aliquo huiusmodi, quod est inconueniens.

¶ Sed contra est, quod per gratiam regeneramur in filios Dei: sed generatio per prius terminatur ad essentiam, quam ad potentias, ergo gratia per prius est in essentia anime, quam in potentia.

¶ Respondetur. Dicendum, quod ista questio ex precedenti dependet. Si enim gratia sit idem quod uirtus, necesse est quod sit in potentia anime sicut in subiecto: nam potentia anime est proprium subiectum uirtutis, ut supra dictum est. Si autem gratia differt a uirtute, non potest dici quod in potentia anime sit gratia subiectum: quia omnis perfectio potentie anime habet rationem uirtutis, ut supra dictum est. Unde relinquitur, quod gratia sicut est prius uirtute, ita habeat subiectum prius potentie anime, ita scilicet quod sit in essentia anime. Sicut enim per potentiam intellectualem homo participat cognitionem diuinam per uirtutem fidei, & secundum potentiam uoluntatis amoris diuinum per uirtutem charitatis: ita etiam per naturam anime participat secundum quandam similitudinem naturam diuinam per quandam regenerationem, siue recreationem.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod sicut ab essentia anime effluunt eius potentie, que sunt operum principia: ita etiam ab ipsa gratia effluunt uirtutes in potentias anime, per quas potentie mouentur ad actus. Et secundum hoc gratia comparatur ad uoluntatem, ut mouens ad motum, que est comparatio sessoris ad equum: non autem sicut accidens ad subiectum.

¶ Et per hoc etiam patet solutio ad secundum: est enim gratia principium motorij operis mediantibus uirtutibus: sicut essentia anime est principium operum uirtutis mediantibus potentia.

¶ Corp. art.

¶ q. 7. arti. 3. eo. & q. 62. ar. 1. cor. Et 2. di. 26. arti. 5. Et ueri. q. 24. arti. 6. ¶ lib. 3. par. 9 me. tom. 7.

¶ p. p. q. 83. arti. 5.

¶ lib. de car. 166. & grat. cap. 6. circa prin. tom. 7. Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. de gratia & li. ar. c. 6.

¶ Super questio. 110. articulum quartum.

¶ In articulo quarto eiusdem questio. dubium occurrit ex Scoto in 2. sententia distinctione. 26. qui multipliciter probat, quod gratia est subiectiue, in uoluntate, & non in essentia anime immediate quadrupliciter.

zhu
ac p
pote
¶ A
ad a
ad i
ria p
dei
part
u
l
nam
actu
riam
de
riam
in fi
res p
paler
tie 8
rio, l
¶ A
nem
effec
plex
tum
ri
tia p
scilic
in p
citur
est f
secun
fecta
con
grati
intell
cedit
nia
natur
za, q
ria &
si sit
tia f
natio
um p
prum
p
comm
grati
incon
prius
tellect
ter, q
primo
non pe
cter, r
hoc, s
do, q
tas: q
tum co
re. Sic
tione d
peccan
quanti
tionem
essentia
inficit
Vnde a
moure
ficabile
debuiff
re, & u
si solus
fer, esse
ter, grat
num. ego
tum Ch
altum
¶ Ad p
rum neg
¶ Ad te
sequen
nee grat
in eodem
dicens, i
ciens in
termina